

**ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR
„CONSTANTIN BRĂILOIU“**

TONY BRILL

TIPOLOGIA LEGENDEI POPULARE ROMÂNEȘTI

1

LEGENDA ETIOLOGICĂ

**Prefață de
Sabina ÎSPAS**

**Ediție îngrijită și studiu introductiv de
I. OPRÎȘAN**

Editura SAECULUM I.O.

București - 2005

Cuprins

LEGENDELE ETIOLOGICE 10001-13035

Prefață	5
Structura artistică a legendelor populare românești	7
Notă asupra ediției	27
Introducere	29
Bibliographie	47
CREATORUL (și „ajutoarele“ sale) 10001-10031	83
A. Dumnezeu (și Tartorul) 10001-10008	83
B. Dracii 10012-10031	85
I. Crearea și înmulțirea dracilor 10012-10025	85
II. Fecarea tartorului în iad 10027-10031	92
COSMOSUL 10041 - 10403	96
A. Lumea (în totalitatea ei) 10041-10043	96
I. Crearea lumii 10041-10043	96
B. Numărul lumilor 10047-10049	97
C. Bolta cerească 10059-10158	98
I. Cerul 10059-10070	98
II. Soarele și Luna 10074-10124	102
III. Stelele 10128-10158	115
D. Pământul 10168-10236	121
I. Uscatul 10168-10199	121
II. Munții, dealurile, văile etc. 10203-10222	132
III. Pietrele 10232-10236	143
E. Apele 10246	144
I. Mările 10246	144
F. Fenomenele meteorologice 10256-10321	144
I. Curcubeul 10256-10261	144
II. Gerul 10265	145
III. Grindina 10269	146
IV. Ploaia 10274	146
V. Roua 10278	147
VI. Tunetul (fulgerul, trăsnetul) 10283	147
VII. Vântul 10287-10317	147
VIII. Zăpada 10321	155
G. Lunile anului 10331-10338	155
I. Februarie 10331-10332	155
II. Martie 10336-10338	156
H. Zilele săptămânii 10348-10351	157
I. Calamitățile 10361-10403	158
I. Cutremurul 10361-10376	158
II. Sfârșitul lumii 10381-10403	161

VEGETAȚIA 10423–10946	172
A. Arborii 10423–10485	172
B. Arbuștii și subarbuștii 10495–10541	182
C. Plantele 10551–10942	186
I. Buruienile și florile 10551–10891	186
II. Comestibilele 10894–10937	228
III. Textilele 10941–10942	233
D. Ciupercile 10946	234
VIETUITOARELE 10966–11701	241
A. Vertebratele 10966–11490	241
I. Mamiferele 10966–11149	241
II. Păsările 11153–11444	279
III. Reptilele (sau târâtoarele) 11448–11464	340
IV. Batracienele 11468–11475	344
V. Peștii 11479–11490	344
B. Nevertebratele 11500–11701	346
I. Antropodele 11500–11697	346
II. Moluştele 11701	382
OMUL ȘI ORGANIZAREA VIETII LUI 11721–12094	386
A. Omul 11721–11789	386
I. Originea omului (a femeii) 11721–11733	386
II. Originea părții corpului omenesc 11737	394
III. Originea caracterelor fizice ale omului 11741–11755	395
IV. Originea defectelor fizice ale omului 11759–11768	397
V. Originea funcțiilor fizice (ale femeii) 11772–11776	399
VI. Originea caracterelor psihice (ale femeii) 11780–11789	400
B. Organizarea vieții omului 11800–11908	407
I. Viața materială 11800–11863	407
II. Viața spirituală 11867–11908	418
C. Neajunsurile omului 11918–12008	423
I. Bătaia 11918	423
II. Bolile 11922–11926	424
III. Munca 11930–11935	425
IV. Suferința (necazul – răbdarea) 11939–11941	429
V. Zapisul cu dracul 11945–11958	430
VI. Viciile omului 11965–12008	438
D. Alte caracteristici, particularități, obiceiuri și credințe stabilite în legătură cu omul 12018–12094	449
I. Moartea 12018–12030	449
II. Norocul 12034–12035	454
III. Nunta 12039–12041	455
IV. Profesiunile 12045–12094	456
POPOARELE 12118–12235	465
A. Diferitele popoare 12114–12207	465
I. Bulgarii 12118	465
II. Evreii 12122–12129	465
III. Nemții 12144–12147	467
IV. Românii 12151–12158	469
V. Turcii 12162–12166	473
VI. Țigani 12170–12181	474
VII. Sașii 12185–12189	478
VIII. Secuții 12193–12194	478
IX. Ungurii 12203–12207	480

B. Atitudinea popoarelor în diferite împrejurări 12217–12218 481

C. Dăruirea popoarelor 12228–12236 482

FIZIOGRAFIA, TOPONIMIA ȘI ORGANIZAREA SOLULUI

ȚĂRII (Legende geografice și toponimice) 12256–12991 **506**

A. Apele 12256–12364 506

I. Bălțile 12256 506

II. Fântânile 12260–12276 506

III. Gârlele 12280 510

IV. Izvoarele 12284–12298 510

V. Lacurile 12302–12322 514

VI. Mările 12326 523

VII. Pâraiele 12330–12339 524

VIII. Râurile 12343–12364 527

Ă. Colinele (și alte ridicături de pământ) 12374– 12415 537

I. Colinele 12374–12378 537

II. Dâmburile 12382–12383 538

III. Măgurile 12387–12388 538

IV. Movilele 12392–12407 539

V. Stolmiile 12411 543

VI. Valurile de pământ 12415 543

B. Dealurile – Muchiile 12425–12460 543

I. Dealurile 12425–12456 543

II. Muchiile 12460 552

C. Drumurile 12470–12473 552

D. Fundăturile 12483 553

E. Insulele 12493 553

F. Locurile 12503–12525 554

G. Malurile 12529 560

H. Munții – Coastele 12533–12561 561

I. Munții 12533–12556 561

II. Coastele 12559–12561 568

I. Orașele – Târgurile 12567–12594 569

Î. Pădurile 12598–12601 576

J. Peșterile 12605–12611 577

K. Pietrele 12621–12623 579

L. Plaiurile – Poienile 12633–12642 580

M. Plajele 12652 583

N. Podișurile – Platourile 12662–12664 583

O. Podurile 12674–12681 584

P. Prăpastiile 12691–12692 586

Q. Pripoarele 12702 587

R. Râpele 12712 587

S. Satele 12722–12847 588

Ș. Șanțurile 12857–12863 619

T. Stâncile 12873–12908 622

Ț. Ținuturile 12918–12923 636

Ț. Țrecătorile 12933 638

V. Văile 12943–12954 639

X. Vârfurile – Piscurile 12964–12981 641

W. Zănoagele 12991 646

ONOMASTICA 13011–13035 **648**

A. Numele de familie 13011–13018 648

B. Poreclele 13028–13035 650

CREATORUL (ȘI „AJUTOARELE“ SALE) 10001–10031

A. Dumnezeu (și Tartorul) 10001–10008

a. Origine 10001–10008

10001. Dumnezeu preexistent (și Tartorul)

Este atestat în Moldova și Muntenia. S-au identificat 5 variante care se grupează astfel:

1. *Dumnezeu și Sarsailă*. (T. Bălășel), *SUFLET OLT.*, 1927, nr. 2, 35 (Dobrușa – Drăgășani / [jud. Vâlcea]).
 - a) Dumnezeu și Sarsailă existau, fiind frați (în văzduh și întuneric).
 - b) Nu se înțelegeau, pentru că Dumnezeu era drept și bun, iar Sarsailă era rău și viclean.
 - c) Dumnezeu avea pentru Sarsailă un nume special (Ne–frate–meu).
 - d) Sarsailă era furios că Dumnezeu putea face orice. Pentru că el nu avea aceasta putere, strica ce făcea Dumnezeu bun.
 - e) Dumnezeu se mai numea Milostivu, iar Sarsailă – Satana, Diavolul sau Dracul.
2. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 6. (Suceava?)
 - a (în văzduh), c (Nefărtate), f. Necuratul îl numea pe Dumnezeu Fârtate.
3. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 6. (Moldova de nord?)
 - a (pe apa nemărginită).
4. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 7 (Tutova?)
 - a₁ (Dumnezeu exista pe apa nemărginită), g. Se plimba într-o corabie având vâslaş, un îngerel, pe Sfântul Andrei.
5. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 6. (Tutova?)
 - a₂ (Dumnezeu, Sfântul Petre și Scaraoschi existau pe apa nemărginită).
 - h. Au făcut zapis că nu se vor despărți niciodată. Cum nu aveau unde se așeza, umblau pe apă.

10002. Dumnezeu preexistent (și Tartorul cu cap de rățoi)

Este atestat în Moldova. S-au identificat 2 variante.

1. (Fără titlu). Niculița–Voronca, *Datine și credințe*, 7 (Broscăuți – Dorohoi / [jud. Botoșani]).
 - a. Tartorul exista și s-a făcut rățoi. Umbla pe apă când s-a întâlnit cu Dumnezeu. De aceea nu se mănâncă capul de rățoi.
 - b. Primul lor pat a fost unde este azi Ierusalimul, socotit buricul Pământului.
2. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 6.
 - a₁ (Dracul avea cap de rățoi. De–aceea nu se mănâncă capul de rățoi, ci se aruncă).

10003. Dumnezeu existent în chipul unui hulub (și Tartorul cu trei rânduri de aripi în apă)

Este atestat în Moldova.

1. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 6.
 - a. Dumnezeu exista în chipul unui hulub ce zbura deasupra apei.
 - b. Tartorul, care avea trei rânduri de aripi, stătea în apă.

10004. Dumnezeu preexistent creează pe Tartor aruncând baltagul

Este atestat în Transilvania.

1. *Crearea lumii*. TRIB., 1889, nr.130, 518.
 - I a. Pe vremea când nu exista decât apă, Dumnezeu a aruncat baltagul și a crescut un arbore sub care ședea dracul. El s-a oferit să-i fie frate și prieten. Dumnezeu l-a acceptat ca prieten, spunând că frate nu poate fi nimeni cu Dumnezeu.
 - b. Dracul observând că Dumnezeu nu-l iubește, i-a spus că nu vor trăi bine dacă nu se vor înmulți.
 - II a. Dumnezeu l-a trimis să-i aducă nisip din apă, din care se va face pământ, când dracul își va rosti numele. Nisipul l-a ars în mâini și a trebuit să-l arunce. A spus lui Dumnezeu că nu a găsit nisip.
 - b. A pățit dracul de mai multe ori la fel și tot arzându-l nisipul, s-a înnegrit. Abia a zecea oară a adus nisip și Dumnezeu a făcut lumea. Cf. Tip. 10185.
 - III a. Dracul s-a așezat sub pom și i-a spus lui Dumnezeu să-și caute alt lăcaș. Dumnezeu însă l-a gonit.
 - b. Un taur mare l-a luat pe drac și din pomul cel mare a căzut carne [sic!] pe pământ. Din frunzele copacului s-au făcut oamenii.

10005. Dumnezeu născut în chipul unui copil, pe o frunză de buruiană de pe fundul apelor

Este atestat în Muntenia. S-au identificat 2 variante identice.

1. *Dumnezeu*. Rădulescu-Codîn, *Dăfii*, 36. (Panaghia-Segarcea / [jud. Olt]).
2. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 7 (Dolj?)
 - a. Pe vremea când nu exista decât apa și întunericul, Dumnezeu s-a născut pe o frunză lată de buruiană (plămână), ce creștea pe fundul apelor. Pe cer s-a născut Soarele care răspândea lumina.
 - b. Tartorul, care era sub apă, văzând lumina, s-a dus la copilul de pe frunză care i-a spus că este Dumnezeu, iar Soarele îi este ajutor.

10006. Dumnezeu născut dintr-un vârtej de spumă de pe mare

Este atestat în Moldova.

1. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 6.
 - a. Dumnezeu s-a născut dintr-un vârtej de spumă, pe vremea când pe lume era întuneric și o mare fără margini.

10007. Dumnezeu născut dintr-un fluture și Tartorul dintr-un vierme

Este atestat în Moldova. S-au identificat 2 variate.

1. *Fluturile și viermele*. Niculiță-Voronca, *Datine și credințe*, 22.
 - a. La început exista numai o apa și era întuneric.
 - b. În spuma mării plutea un fluture și un vierme.
 - c. Fluturile și-a lepădat aripile și s-a făcut Dumnezeu (un om frumos).
 - d. Din vierme s-a făcut Tartorul (negru, cu coadă și coarne).
 - e. Dumnezeu a trimis pe Tartor să ceară din mare o mână de pământ în numele lui Dumnezeu și a căpătat abia a treia oară când l-a ascultat. Cf. Tip. 10186.
2. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 6.
 - b, c (un flăcău frumos), d.

10008. Dumnezeu născut din aer și Tartorul din gândul lui Dumnezeu

Se combina cu Tip. **10219 A**, **11946 A**. Este atestat în Muntenia.

1. *Dumnezeu*. (Șt. St. Tuțescu), I. CREANGĂ, 1915, nr.5, 143.
 - a. Dumnezeu s-a născut din aer și Tartorul din gândul lui Dumnezeu.
 - b. Tartorul a fost trimis în fundul apelor să aduca pământ și Dumnezeu a făcut din el pământul + Tip. **10219 A**. a2, c, d, f, j. Revine Tip. inițial.
 - c. Tartorul a făcut un om din pământ și Dumnezeu i-a dat viață + Tip. **11946 A** II a, c (pe Arhanghel, care a primit în fiecare an o bătaie de la dracul), d (fiul născut dintr-o floare), e (dând Fecioarei să miroase o floare și a rămas grea. Iisus a dezrobot pe oameni de la Tartorul cel bătrân).

B. Dracii 10012-10031**I. Crearea și înmulțirea dracilor**

10012-10025

10012. Primii draci născuți din femeia ce a ieșit din focul de pe muntele suspendat și a înghițit două bucați de fier

Se combină cu Tip. **10294**. Este atestat în Moldova. S-au identificat 4 variante care se grupează astfel:

1. *Încă o versiune despre facerea lumii*. Niculiță-Voronca, *Datine și credințe*, 143.
 - I. a. Pe vremuri exista un munte suspendat în aer și purtat de vânt, din vârful căruia ieșea foc. Din acel foc, suflat de vânt, a ieșit o femeie.
 - b. Vântul a purtat-o până la vântul cel mai de sus, unde a căpătat viață și a coborât pe munte. A găsit două bucați de fier pe care le-a mâncat și a născut doi băieți: necurații.
 - c. Unul dintre necurați era cuminte și șchiop, iar celălalt era prost.
 - II a. Dracul prost a găsit marea în care s-a scufundat de a adus lut și a făcut un cal.
 - b. Dracul cuminte a făcut din fier o căruța.
 - c. Calul fiind neînsuflit, cei doi draci intrau pe rând în el și trăgeau căruța.
 - d. Când a venit rândul celui șchiop, dracul prost l-a închis în cal de a tras căruța mult timp.
 - e. Dumnezeu a înviat calul.
 - III. a. Dracul prost a scos lut din mare și a făcut o turtă. L-a chemat pe Dumnezeu, care a suflat turta și a crescut. Când nu a mai putut-o ține în mână, a pus-o pe apă.
 - b. Cum nu voia să-i dea lui Dumnezeu decât o treime din pământ, l-a adus la împărțeală și pe fratele lui cel cuminte.
 - c. Ca să se răzbune că l-a ținut închis în cal, dracul șchiop l-a trimis pe cel prost să susțină pământul care se mișca și l-a legat acolo cu lanțuri.
 - d. Când se cutremură pământul, se scutură din lanțuri dracul cel prost.
 - IV. a. Mama dracilor a trimis pe dracul șchiop să mute trei stânci din loc.
 - b. I-a făcut în acest timp o fată frumoasă pe care i-a dat-o să facă cu ea copii.
2. *Încă o versiune despre facerea lumii*. Niculiță-Voronca, *Datine și credințe*, 145.
 - I a, b, c; II a, b, c, d, e; III a, b, c, d;

- I a. Dracul a făcut din lut, adunat din patru părți ale lumii, două femei și doi bărbați. I-a pus în cele patru părți ale lumii, cu gândul că Dumnezeu îi va învia și oamenii se vor întâlni.
- b. Dumnezeu nu a înviat decât bărbații și a cerut dracului să-i dea lui toți oamenii. Nu a căpătat decât o pereche, pe care i-a înviat.
- c. Spălându-se mereu în mare, oamenii care erau negri s-au făcut albi și dracul s-a depărtat de ei.
- II a. Dracul de sub pământ s-a plâns celui cuminte că e prea întuneric. A aflat că ochiul stâng al mamei lor, aruncat pe cer, ar lumina. Dracul cuminte a scos ochiul stâng al mamei lor, l-a aruncat pe cer și s-a făcut Luna.
- b. Dracul prost a cerut și mai multă lumină și fratele lui a aruncat pe cer ochiul drept al mamei lor și s-a făcut Soarele.
- c. Dracul prost s-a plâns de întunecimea nopților fără lună și fratele lui a tăiat pe mama lor în bucățele, pe care le-a aruncat pe cer și au ieșit stelele.
- III a. Ca să-l omoare, dracul l-a învățat pe fratele său să adune pietricelele de pe locul unde a dormit mama lor. El le-a adunat cu un cârlig, făcând trei grămezi, după culoare.
- b. A aruncat pietricelele roșii în apă și au ieșit peștii.
- c. L-a chemat pe Dumnezeu care a suflat asupra pietricelelor albe din care au ieșit dobitoacele și din cele vinete păsările.
- d. În disputa cu Dumnezeu asupra celor create, Dumnezeu i le-a promis, dacă le poate număra și dracul a fost înșelat. (Cf. Tip. 1172 + Tip. 10294 a, b, c, d, f, g (de fratele cel prost), h, i, j, k. Întunecimile Soarelui și Lunii sunt din cauza diavolului care vrea să mănânce Soarele și Luna.
3. *Înainte de zidire*. Pamfile, *Povestea lumii*, 8 (Moldova de nord).
- I. a, b, c; II a₁ (Dracul șchiop l-a trimis pe cel prost să aducă lut din fundul mării și a făcut un cal), c₁ (Își puneau pe rând mâinile și picioarele și trăgeau căruța), d, f. Șchiopul a tras căruța și, săturându-se, a plecat în lume, g. Dumnezeu exista pe atunci în lume, nevăzut și necunoscut de drac și de mama lui.
4. *Dumnezeu și cei doi frați diavoli*. Pamfile, *Povestea lumii*, 20.
- I c₁ (Erau odată doi draci frați, unul șchiop și înțelept și celălalt prost); II a₂ (Ei au făcut un cal de lut), c₂ (Intrau pe rând în cal să-l însuflețească), d; III a₁ (Dracul șchiop când a scăpat din cal, a luat lut din mare și a făcut o turtă. L-a chemat pe Dumnezeu care a suflat turta și a crescut. Când nu a mai putut-o ține în mână, a pus-o pe apă), b, c.

10013. Tartorul izgonit din cer pentru că a călcat în odaia interzisă

Este atestat în Transilvania.

1. *Cum l-a izgonit Dumnezeu pe dracul din cer?* (S. Pușcariu) Pamfile, *Povestea lumii*. Republicată: *Snoave*, 21. 64 (Din Transilvania?) GAZ. TRANS., 1893, nr.197, 6.

- I a. Pe vremea când încă nu făcuse lumea, Dumnezeu a tocmit pe Tartor slujitor, interzicându-i să umble în a 12-a odaie din fundul cerului. Dracul a ascultat un timp și Dumnezeu îl iubea pentru că era credincios și isteț.
- b. Dumnezeu a coborât să facă lumea și Tartorul, intrând în camera oprită, a citit din cartea înțelepciunii.
- c. Dumnezeu l-a surprins și l-a gonit din cer, blestemându-l să se numească Nichipercea, să fie necurat și să aibă coarne.
2. *Cum a izgonit Dumnezeu pe dracul din cer*. (S. Pușcariu).

- a. Dracul, ca să se răzbune, a ispitit pe Adam și Eva. Dumnezeu a poruncit să fie alungați din rai.
- b. Dumnezeu a trimis pe Sfântul Ilie să-l trăsnească pe drac și l-a înfundat în mijlocul pământului, unde s-a înnegrit de fum și de cât foc a vărsat și a rămas în iad. Dracul vine din când în când pe pământ, unde este urmărit de Sfântul Ilie. Se furișează pe copaci înalți și sub animale, unde sfântul îl trăsnește. De aceea nu trebuie pronunțat numele diavolului pe furtună.

10014. Lucifer, arhanghelul lui Dumnezeu, izgonit din cer pentru că a vrut să-l răstoarne pe Dumnezeu

Este atestat în Moldova.

1. *Izgonirea*. Pamfile, *Povestea lumii*, 64.

- a. Lucifer, Arhanghelul drept și credincios al lui Dumnezeu, încolțindu-i în suflet patima mării, a încercat în tot felul să-l răstoarne pe Dumnezeu din scaunul lumii și să domnească el.
- b. A atras de partea lui și pe alți îngeri slabi și când a fost încredințat de izbândă [și și-a dat gândurile pe față], Dumnezeu l-a gonit cu ceata lui. Cerul s-a deschis și au curs necurații 3 zile și 3 nopți.
- c. Arhanghelul Gavril a blagoslovit să rămâie fiecare unde se găsea: unii în cer, dar nu în rai, alții în văzduh și alții pe pământ. Și astfel, din îngeri luminați s-au făcut draci întunecați.

10015. Căpetenia îngerilor e făcută drac

Este atestat în Muntenia.

1. *Sarsailă și Dracii* (T. Bălășel), *SUFLET OLT.*, 1927, nr. 2, 36 (Dobrușa – Drăgășani / jud. Vâlcea).

- a. Sarsailă, văzând mulțimea și strălucirea îngerilor, a vrut să-i piardă și nu a izbutit. A reușit să se apropie de Lițiper, căpetenia îngerilor, pe care l-a învrăjbit împotriva lui Dumnezeu.
- b. Dumnezeu l-a pedepsit și din inger luminat s-a pomenit drac întunecat.

10016. Lucifer, răzvrătit, este aruncat din cer

Este atestat în Moldova.

1. *Sfântul Mihail*. Pamfile, *Sărbătorile de toamnă*, 76.

- I. a. Lucifer, arhanghelul, s-a răzvrătit și nu a mai vrut să asculte de Dumnezeu, ca să fie mai presus de el. Ca să-l dea pildă, Dumnezeu l-a aruncat din cer împreună cu părtașii lui.
- b. În cădere, Lucifer a luat cu el știma, haina sfântă pe care o poartă arhanghelii și Dumnezeu l-a trimis pe Sfântul Mihail s-o aducă.
- II a. Sfântul Mihail s-a împrietenit cu Lucifer-diavol și s-au dus la scaldă. Când Lucifer s-a dat la fundul apei, sfântul, profitând de faptul că Dumnezeu înghețase apa, a fugit cu știma spre cer.
- b. Lucifer a spart gheața. Cu aripile rupte, a zburat după sfânt și l-a apucat de picior, rămânându-i o bucățiță din talpă în mână.
- c. Sfântul a predat știma lui Dumnezeu și de atunci au oamenii scobitura din talpă. Cf. Tip. **11947**.

10017. Arhanghelul vrea să-și faca singur o împărăție

Este atestat în Moldova.

1. *Legendă*. Zanne, *Proverbele Românilor*, VI, 555. Republicată: Pamfile, *Povestea lumii*, 70.

- a. Când Dumnezeu făcea cerul și pământul, având mult de lucru, trimitea peste tot îngeri deștepți, care-i îndeplineau poruncile. Astfel, acești arhangheli aveau de la Dumnezeu puterea de-a face unele lucruri.
- b. Unul dintre acești arhangheli hotărî să-și facă o împărăție singur și

împreună cu 9 cete de îngerii pe care i-a ademenit, s-au răzvrătit împotriva lui Dumnezeu.

c. Dumnezeu a trimis alți arhangheli să-i arunce în focul veșnic al iadului, iar în locul îngerilor pierduți a pus copii de curândbotezați.

10018A. Lucifer este azvârlit din cer, pentru că a vrut să-și puie scaunul mai sus decât cel al lui Dumnezeu

Este atestat în Muntenia. S-au identificat 4 variante, care se grupează astfel:

1. *Izgonirea*. Pamfile, *Povestea lumii*, 65. (Oltenia?)

2. *Căderea dracilor și sfinți Arhanghel*. SUFLET OLT., 1927, nr.2, 37.

a. La început nu existau draci pe lume.

b. Luțifer a vrut să-și puie într-o zi scaunul mai sus decât cel al lui Dumnezeu.

c. A fost aruncat în fundul iadului, în beznă.

d. Odată cu el au căzut toți dracii.

e. Sfântul] Arhanghel, văzând că va cădea toată ceata lui Luțifer, a poruncit ca fiecare să rămâie pe locul unde se găsea.

f. Cei din cer au rămas îngerii luminați, sub conducerea sfântului.

g. Cei din iadul întunecat, din ape, din văzduh, au rămas în stăpânirea Tartorului.

h. Cei din iad, cu Tartorul lor, chinuiesc sufletele oamenilor păcătoși.

i. Cei de pe pământ fac tot felul de zavistii și duc oamenii în păcate.

j. Celor din ape, oamenii le spun „ăi din baltă“. Ei înecă oameni și corăbii.

k. Cei din văzduh au făcut vămile văzduhului, unde opresc oamenii care merg în cer.

l. La vamă, sufletele care au făcut fapte bune dau hainele, pomană până la 40 de zile. Câteodată mai dau și paraua care se pune morților la deget.

m. Dacă aceste lucruri nu-l plătesc, e trimis în iad.

n. Dracii, care stau spânzurați cu gura-n jos, în văzduh, leapădă bale care aduc oamenilor boli și moarte.

o. Balele nu au leac decât prin slujbe.

p. Balele nu au putere decât noaptea (după scăpătatul și până la răsăritul Soarelui).

3. *Dracii*. (T. Bălășel), ȘEZ., 1910, nr.11, 173 (Bogdănești - Rm.Vâlcea).

a₁ (La început au fost în cer numai îngerii), b, c, d₁ (Îngerii au căzut după Luțifer, devenind draci), e, f, j₁ (Cei din ape au devenit dracii din baltă), k₁ (Cei din văzduh au devenit dracii cu vămile), n, r, p.

4. *Dumnezeu, îngerii, Sfinți Arhanghel și dracii*. (T. Bălășel), SUFLET OLT., 1927, nr. 2, 42 (Ștefănești - Drăgășani, [Vâlcea]). Republicată: *Legenda dracilor*. ȘEZ. 1894-1895, (III), nr. 4, 76; *Izgonirea*. Pamfile, *Povestea lumii*, 74.

a₂ (La început, Dumnezeu avea cetele îngeresti și Sarsailă pe cele drăcești și trăiau în bună înțelegere), b₁ (Dracii au vrut să-și puie scaunul mai sus decât cel al lui Dumnezeu), d₂ (Dumnezeu a trimis pe Sfântul] Arhanghel care i-a doborât din cer cu ajutorul îngerilor), s. Îngerii mai voinici au trântit dracii tocmai în fundul pământului; îngerii mai slabi le-au dat un brânci din cer de au rămas în văzduh, unde stau așa până azi.

10018B. Lucifer, azvârlit din cer, ia cu el cheile raiului

Se combină cu Tip. 11947. Este atestat în Muntenia.

1. *Arhanghelul Mihail, slugă la Lucifer*. ROM. Buc., 1892, 345. Republicată: *Cheile raiului*. BĂRĂGAN., 1936, nr.10, 13.

I a. Pe când Dumnezeu făcea lumea și pe om, alături de el, își avea scaunul Luceafăr cu îngerii lui. Vrând să-și urce scaunul mai sus decât cel

al lui Dumnezeu, a fost răsturnat în iad cu îngerii lui care au devenit diavoli întunecați, iar Luceafăr s-a transformat în Luțifer.

- b. A luat cu el cheile raiului, care a rămas descuiat și după puțin timp a reușit să ducă în păcat pe primii oameni.
- c. Dumnezeu a trimis pe Arhanghelul Mihail să gonească pe oameni din rai și să aducă cheile, dar el nu le-a mai găsit. + Tip. 11947 I b₁ (Arhanghelul intră slugă la Luțifer să aducă cheile raiului), c (cine va putea salva omenirea), d₂ (După ce Luțifer îl pune să jure pe Dumnezeu, el jură pe cel pe care-l slujea în acel moment. În primul an, drept răspuns la întrebare, capătă o palmă), e, f (că numai un fiu poate lua înapoi moșia furată. Dumnezeu îl trimite din nou să ia cheile raiului);

- II a. (pentru că Dumnezeu a dat căldură, iar pe Arhanghel îl proteja un nor), e₁ (Scuiatul dracului, transformat în coțofană, îl anunță ce face Arhanghelul), d₂ (Arhanghelul fură cheile raiului), f₁ (Luțifer sparge gheața și îl urmărește), g, i₁ (Dumnezeu a spus ca toată lumea să rămână așa).

10018C. Lucifer, primul ministru al lui Dumnezeu, este aruncat din rai

Se combină cu Tip. 11013 A, 11953, 11951, 825. Este atestat în Transilvania.

- 1. *De la facerea lumii*. RĂV., 1907, 738.

- I a. La început era un petec mic de pământ ce plutea pe apa turbure și împrejur era întuneric. Deasupra era împărăția lui Dumnezeu ce stătea înconjurat de îngeri, iar la vale era grosul îngerilor curați, creați de Dumnezeu înainte de plăsmuirea omului.
- b. Mai jos, era bolta cerului vânat și sub toate era văzduhul, unde și azi petrece Sf[ântul] Ilie.
- c. Lucifer, primul ministru al lui Dumnezeu, vrând să-și puie scaunul domniei mai sus decât cel al lui Dumnezeu, a atras și unele cete de îngeri. Dumnezeu a deschis cerul și au curs la vale îngerii negri de păcat, care s-au numit draci.
- d. Era să cadă și ceata a 8-a, în frunte cu Arhanghelul Mihail, dacă Dumnezeu nu i-ar fi auzit strigătele și nu ar fi închis cerul.
- II a. Dumnezeu a trimis „Îngerul“ care, obosit, s-a așezat pe bucata de pământ și a adormit. Dracul voia să-l arunce în apă și bucata de pământ a crescut de s-a făcut pământul de azi. Cf. Tip. 10176.
- b. Dracul voia o parte din pământ, dar „Îngerul“ îl îndemna să și-l facă singur, aducând pământ din fundul mării.
- c. De două ori a încercat dracul și nisipul i se scurgea printre degete. A treia oară a adus nisip în gură și l-a vărsat pe țărni.
- d. Pentru această trudă, dracul este lăsat marțea și vinerea liber în lume. Aceste zile sunt afurisite, căci se leagă holdele și prind vrăjile.
- e. Dumnezeu a coborât pe pământ și a făcut omul din pământ frământat, iar „Îngerul“ i-a suflat în gură și l-a înviaț. + Tip. 11013 A c₁ (Dracul a făcut o pocitanie și nu a putut-o învia), d₁ (Dumnezeu i-a spus să mai sufle o dată și să strige lupului să-și mănânce stăpânul), e (de la dracul), f, h (de la dracul), i, k (pentru că s-a lovit de capul dracului. Omoară mai multe oi decât are nevoie pentru hrană). Revine Tip. inițial.
- III a. Dracul în chip de șarpe a îndemnat pe Eva să mănânce din fructul oprit. Ei s-au rușinat de trupurile lor goale și au fugit din fața îngerului.
- b. Adam și Eva au fost izgoniți din rai. Lui Dumnezeu făcându-i-se milă de tânguiriile lui Adam, i-a dat un hârleț să muncească pământul.
- c. Pământul se tânguia și Adam, milos, plângea la poarta raiului. Îngerii

I-au îndemnat să lucreze, pentru că dracul este cel ce plânge sub coaja pământului, iar Adam a ascultat. Cf. Tip. 11950 + Tip. 11953.

- I c₁ (Diavolul pretinse că pământul este al lui), d, e, f, g, h (în fundul apei Iordanului, unde o păzeau dracii), i. Dumnezeu a poruncit să plouă atât de tare, încât să se reverse apele Iordanului și zapisul blestemat a pierit + Tip. 11951.
- I b₂ (Adam muncea din greu și Dumnezeu i-a spus să tragă o singură brazdă, hrană pentru un an), e₁ (Diavolul l-a îndemnat să tragă mai multe brazde, hrană pentru o viață);
- II a₂ (Dumnezeu s-a supărat și a blestemat să nu mai dea pământul roade). Revine Tip. inițial.
- IV a. Dumnezeu s-a dus la Eva care i-a spus că spală bulendre. De aceea i-a sortit să spele bulendre totdeauna și împreună cu copiii ei să nu aibă ce îmbrăca.
- b. A mai întrebat-o Dumnezeu cât a tors în acea noapte. Cum i-a răspus că a tors un fus și un fistic, Dumnezeu a hotărât ca așa să rămâie. De-aceea se spune că femeia toarce o noapte întregă și abia isprăvește două fuse. Cf. Tip. 11931 (+ Tip. 825) I f (Când va mânca pe masa de fier – sapa), a, c (cu o ceată de draci), e (paltin, în care să bată); II b (pajura n-a vrut să vină pe corabie – s-a înecat); III a, b (mănușe).

10019. Îngerii sunt aruncați din cer pentru că vor să ia locul lui Dumnezeu

Este atestat în Muntenia.

1. *Dumnezeu... și pe toate nu le-a știut.* Dumitrașcu, *La opaif*, 7 (Afumați – Băilești).
- I a. După ce Dumnezeu a făcut lumea, a făcut și îngerii care să-l ajute în cârmuire. Ședea în jilțul împărătesc, înconjurat de cetele îngerești care cântau și erau libere să vadă toate înfăptuirile lui Dumnezeu.
- b. Odată, coborând Dumnezeu pe pământ, îngerii au hotărât să-i ia locul. Dumnezeu, când a aflat, la înapoiere i-a aruncat pe toți din cer.
- c. Unii au căzut pe pământ, alții în ape, alții au rămas suspendați în văzduh, răspândind boală și moarte prin balele lor.
- II a. Dumnezeu a făcut un zapis cu căpetenia dracilor, ca oamenii în viață să fie ai lui și după moarte ai dracului.
- b. Sfătuit de Sfântul Petre să fure secretele dracului – cum se-nfundă butiile, cum se dă roată în „șișteală“ și cum se va rupe zapisul – Dumnezeu îl trimise pe Sfântul slugă pe trei ani la diavol.
- c. Sfântul află în fiecare an o taină și pleacă la Dumnezeu. Roțile au fost date în șișteală, butiile erau înfundate și Iisus, pe care Dumnezeu îl făcu să se nască, rupse zapisul. Și lumea a fost dezrobită de chinurile iadului. Cf. Tip. 11945–11958.

10020. Dracii ajung pe pământ pentru că vor să-l răstoarne pe Dumnezeu

Este atestat în Moldova.

1. *Izgonirea.* Pamfile, *Povestea lumii*, 74 (Moldova de nord?).
- a. Ca să-l răstoarne pe Dumnezeu, dracii au înălțat munți și ziduri mari. Dumnezeu l-a chemat pe Sfântul Ilie să ia un căuș de miere, o azimă de orz și tunul, ca să omoare dracii.
- b. Ilie a tras cu tunul în draci până i-a prefăcut în dohot; iar pe alții, cei mai mulți, i-a fugărit până s-au ascuns în lume.

10021. Dumnezeu face draci din îngeri, când se supără

Este atestat în Muntenia.

1. (Fără titlu). (Nic. Densușianu – *Răspunsuri*). B.A.R, ms. 4557, f. 644 (Crăciunei – Drăgănești Olt).